

Sygn. akt IV U 958/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2017 roku

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Robert Grygiel

Protokolant Karina Zbroińska

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2017 roku w Częstochowie na rozprawie

sprawy M. N. (1)

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - likwidatorowi funduszu alimentacyjnego

o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego

na skutek odwołania M. N. (1)

od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - likwidatora funduszu alimentacyjnego

z dnia 4 grudnia 2015 roku Nr (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt IV U 958/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 grudnia 2015 roku Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – likwidator funduszu alimentacyjnego odmówił M. N. (1) umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 25.189,30 zł.

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że poczynione w toku rozpoznawania sprawy ustalenia wskazują, że aktualna sytuacja materialna i zdrowotna M. N. (1) jest trudna. W/w nie pracuje, korzysta ze wsparcia pomocy społecznej w postaci zasiłku stałego i zasiłków celowych. Nadto wnioskodawca posiada orzeczenie o umiarkowanej niezdolności do pracy wydane na czas określony do dnia 31 sierpnia 2020 roku, w którego wskazaniach dotyczących zatrudnienia podano, że jest on osobą zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej. W ocenie organu rentowego dopiero potwierdzenie okoliczności, że stan zdrowia M. N. (1) trwale dyskwalifikuje go z rynku pracy pozwoliłoby na stwierdzenie, że nie ma on możliwości spłaty swoich zobowiązań wobec funduszu alimentacyjnego w likwidacji. Jak długo zaś istnieje obiektywna możliwość podjęcia pracy przez zobowiązanego, brak jest przesłanek do rezygnacji przez likwidatora z dochodzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Zatem umorzenie zaległości wobec funduszu alimentacyjnego w likwidacji byłoby obecnie przedwczesne. Organ rentowy zaznaczył, że przejściowe trudności nie powodują wzrostu zadłużenia, gdyż od miesiąca

maja 2004 roku zadłużenie nie wzrasta, a każda dokonana wpłata powoduje sukcesywne zmniejszenie zadłużenia. Od świadczeń wypłaconych

z funduszu w zastępstwie zobowiązanego nie są naliczane odsetki. Konieczność spłaty zadłużenia wobec funduszu alimentacyjnego wynika z wieloletniego nie wywiązywania się przez zobowiązanego z obowiązku alimentacyjnego względem dzieci. Jednocześnie otrzymując decyzję o podjęciu przez fundusz alimentacyjny wypłaty świadczeń alimentacyjnych M. N. (1) był pouczony, że świadczenia wypłacone w jego zastępstwie przez fundusz będą podlegały zwrotowi, wraz z 5% opłatą związaną z kosztami działalności funduszu.

Odwołanie od powyżej decyzji wniósł M. N. (1), domagając się jej zmiany i umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

W uzasadnieniu odwołania w/w podniósł, że cierpi na encefalopatię ze wszystkimi jej skutkami i jego stan zdrowia nie rokuje poprawy, wobec czego został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Odwołujący wskazał, że aktualny stan zdrowia uniemożliwia mu podjęcie pracy innej niż w warunkach pracy chronionej oraz powoduje konieczność zapewnienia mu częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Na skutek powyższego jego sytuacja materialna jest bardzo trudna i nie rokuje poprawy, zaś wydając zaskarżoną decyzję likwidator funduszu alimentacyjnego nie wziął pod uwagę jego wieku oraz bezpowrotnej utraty zdolności zarobkowania, przez co również w przyszłości nie będzie on w stanie spłacać spornych należności.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W okresie od marca 1996 roku do kwietnia 2004 roku organ rentowy wypłacał w zastępstwie M. N. (1) świadczenia alimentacyjne z funduszu alimentacyjnego na rzecz M. i Ł. N.. Alimenty przyznane zostały na podstawie prawidłowo skompletowanego wniosku o ich przyznanie, przesłanego do Oddziału ZUS przez Komornika Sądowego w C.. Z tytułu wypłaty tych świadczeń odwołujący posiada zadłużenie wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego na kwotę 25.189,30 zł, w tym 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu.

Aktualnie M. N. (1) prowadzi samodzielne gospodarstwo domowe, nie pracuje zarobkowo, a jego jedynym źródłem utrzymania są zasiłki z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w C., tj. zasiłek stały w kwocie 604,00 zł, z czego 204,47 zł jest przekazywane na konto Wspólnoty Mieszkaniowej na poczet czynszu, a 399,53 zł na konto bankowe zobowiązanego oraz zasiłki celowe – w sierpniu 2015 roku 100,00 zł na zakup żywności, we wrześniu 2015 roku 95,63 zł na opłacenie energii i 100,0 zł na zakup żywności, w październiku 2015 roku 85,51 zł na opłacenie energii, w grudniu 2015 roku 100,00 zł na bieżące potrzeby.

Ubezpieczony choruje na encefalopatię, jest spowolniały psychoruchowo oraz cierpi na pourazowy zanik nerwu wzrokowego prawego. Z uwagi na stan zdrowia, wydanym przez Urząd Miasta C. –(...) Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w C. orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności

z dnia 17 sierpnia 2015 roku, wnioskodawca został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na okres do dnia 31 sierpnia 2020 roku, ze wskazaniem, że niepełnosprawność istnieje od dnia 1 lutego 2000 roku, a ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od dnia 1 marca 2003 roku. Jako symbol przyczyny niepełnosprawności wskazano 05-R i 10-N. We wskazaniach podano, że odwołujący jest osobą zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej.

Ostatni raz odwołujący pracował zawodowo przed rokiem 2000, przed tym jak doznał udaru czaszkowo-mózgowego i posiada około 20 lat stażu pracy, w związku z czym po osiągnięciu wieku emerytalnego ma szanse na uzyskanie świadczenia emerytalnego.

Z pisma Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w C. A. P. z dnia 2 listopada wynika, że dłużnik jest zobowiązany do płacenia alimentów bieżących w kwocie po 500,00 zł miesięcznie oraz posiada zadłużenie z tytułu alimentów zaległych w wysokości 38.664,68 zł, zaległości z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwocie 1.397,65 zł plus odsetki w kwocie 666,01 zł, zaległości z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej w kwocie 13.782,30 zł oraz zaległości względem funduszu alimentacyjnego w likwidacji w kwocie 25.189,30 zł, których egzekucja jest całkowicie bezskuteczna.

(v. akta ZUS, wyjaśnienia odwołującego – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 15 marca 2017 roku)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku poz. 1518 ze zm.) z dniem wejścia w życie ustawy fundusz alimentacyjny, zwany dalej „funduszem”, przechodzi w stan likwidacji. Likwidatorem funduszu jest Prezes Zakładu w zakresie spraw o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy (ust. 3).

W myśl art. 68 ust. 1 ustawy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Fundusz alimentacyjny powstał w celu zapewnienia środków utrzymania osobom uprawnionym do alimentów, które nie mogą wyegzekwować tych świadczeń od osoby zobowiązanej dołożenia na ich utrzymanie. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy

z 18 lipca 1974 roku o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 roku nr 45, poz. 200 ze zm.), świadczenia funduszu przysługiwały zamieszkałym w Polsce osobom, dla których alimenty zostały ustalone tytułem egzekucyjnym pochodzącym od sądu, jeżeli egzekucja tych alimentów okazała się bezskuteczna całkowicie lub częściowo.

Fundusz alimentacyjny uruchamiany był więc wówczas, gdy dłużnik alimentacyjny nie osiągał dochodów ani nie posiadał majątku, z którego mogłaby być prowadzona egzekucja alimentów. Jednocześnie co oczywiste, przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego nie zwalniało dłużnika z jego zobowiązań. Zakład Ubezpieczeń Społecznych pokrywał bieżące świadczenia na rzecz osób, których sytuacja nie pozwalała na oczekiwanie do czasu, gdy dłużnik stanie się wypłacalny i przejmował wierzycelność osób uprawnionych w stosunku do dłużnika alimentacyjnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, umorzyć należności funduszu alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentów oraz od osób, które bezpodstawnie pobrały świadczenia z tego funduszu. Określenie

„w szczególnie uzasadnionych wypadkach” oznacza jednak, że zasadą jest egzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych, natomiast umorzenie należności może nastąpić wyjątkowo tylko w sytuacjach szczególnych. Należy przy tym zauważyć, że brak stałych dochodów i związana z tym trudna sytuacja materialna jest okolicznością dotyczącą wszystkich dłużników alimentacyjnych, gdyż uruchomienie funduszu alimentacyjnego następuje tylko wówczas, gdy dłużnik nie ma majątku ani dochodów podlegających egzekucji. Nie jest to więc szczególna okoliczność. Nie są także takimi okolicznościami przyczyny braku dochodów leżące po stronie dłużnika i przez niego zawinione. Przez okoliczności szczególnie uzasadnione należy rozumieć okoliczności wyjątkowe, losowe, które ze względów zdrowotnych lub rodzinnych tak obciążają budżet zobowiązanego, że nie pozwalają na uregulowanie należności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2006 roku, II UK 77/06, OSNP 2007/21-22/326; wyrok Sądu Apelacyjnego

w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 2009 roku, III AUa 175/09, OSAB 2009/2-3/84, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 czerwca 2015 roku, III AUa 1353/14, LEX nr 1771027). Zwrócić należy przy tym uwagę, iż do przyjęcia, że zachodzi „szczególnie uzasadniony przypadek” pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, że przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie on w stanie również w przyszłości spłacać tych należności bez narażania siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych (tak Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 23 kwietnia 2015 roku, III AUa 207/15, LEX nr 1683318 oraz podobnie Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 23 maja 2014 roku, III AUa 2138/13, LEX nr 1483725). Nie można również automatycznie zakładać, że wystarczającą przesłanką do umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego jest legitymowanie się przez zobowiązanego orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Jak wprost wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 czerwca 2015 roku, II UK 341/14 (LEX nr 1751864), legitymowanie się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie odpowiada ani nie zawsze wyczerpuje pojęcie szczególnie uzasadnionego przypadku w rozumieniu art. 68 ust. 1 u.ś.r., jeżeli taki stopień niepełnosprawności nie prowadził do sądownie potwierdzonej obiektywnej i definitywnej utraty perspektyw możliwości zarobkowania i spłaty zadłużenia alimentacyjnego. Równocześnie, samo przeciwne subiektywne przekonanie skarżącego o braku zdolności do pracy oraz możliwości i realnych perspektyw uzyskania środków materialnych na spłatę własnego zadłużenia alimentacyjnego, które nie uzyskało potwierdzenia w postępowaniu sądowym, wyklucza umorzenie długu alimentacyjnego na podstawie nieuzasadnionego zarzutu naruszenia art. 68 ust. 1 w/w ustawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie nie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, które przemawiałyby za umorzeniem spornych należności. Przede wszystkim należy zauważyć, że posiadany przez M. N. (2) umiarkowany stopień niepełnosprawności nie wyklucza całkowicie możliwości podjęcia przez niego pracy, z ograniczeniem jedynie, że będzie to praca

w warunkach pracy chronionej. Nadto wnioskodawca w niezbyt odległej perspektywie czasu osiągnie wiek emerytalny i najprawdopodobniej nabyte prawo do świadczeń emerytalnych. Jednocześnie wysokość jego zadłużenia względem likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie jest tak duża, aby sama w sobie wskazywała na niemożliwość zaspokojenia tych należności w żadnej perspektywie czasowej. Wręcz przeciwnie, kwota 25.189,30 zł, szczególnie przy uwzględnieniu, że nie będzie ona wzrastać, a może jedynie ulegać zmniejszeniu, jest na tyle umiarkowana, że w ocenie Sądu możliwe jest jej sukcesywne spłacanie nawet przy uzyskiwaniu minimalnego wynagrodzenia za pracę lub niewysokich świadczeń z ubezpieczeń społecznych, co nawet jeśli nie doprowadzi do całkowitej spłaty zadłużenia, może choćby częściowo je zredukować. Niezależnie jednak o tego, czy zadłużenie to zostanie w przyszłości spłacone w całości, czy choćby w jakiegokolwiek części, to dopóki istnieją realne perspektywy jakiegokolwiek jego spłaty – tak jak ma to miejsce

w sprawie niniejszej – całkowite umorzenie zaległości alimentacyjnych byłoby przedwczesne.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz przepisów powołanych w treści uzasadnienia, oddalił odwołanie M. N. (1) jako bezzasadne.